

TAZE FASULYE TARIMI

Fasulye taze, konserve ve kuru olmak üzere değişik şekilde değerlendirilen, besin değeri çok yüksek olan, hemen hemen tüm dünyada bol miktarda tüketilen önemli bir kültür bitkisidir. Orta Amerika kökenli olan bu kültür bitkisi 250 yıl önce Anadolu'ya gelmiş ve çok geniş bir yayılım alanı bulmuştur. Taze fasulye A, B1, B2 ve C vitaminlerince zengindir. Taze fasulye de vücutta biriken asidi nötralize edebilecek baz fazlalığı da mevcuttur. Fasulyenin hazım olabilirlik oranı %84.1'dir. Hatta fasulye baklalarında bulunan phasol ve phaseolin maddelerinin şeker hastalığında kullanılan insülin karakterinde olduğu ve bu yüzden kandaki şeker miktarının düşürülmesinde kullanıldığı bildirilmektedir.

Ekonomik Önemi

Taze fasulye taze tüketimi yanında işlenmiş olarak konserve, hazır yemek ve turşu olarak da değerlendirilmektedir. Dünya taze fasulye üretimi 4.310.733 ton-dur. Bu üretimde Asya ve Avrupa kıtasındaki ülkeler önemli paya sahiptirler. Dünyada en önemli taze fasulye üreticisi ülke Çin'dir. Ülkemiz ise 514.000 ton taze fasulye üretimi ile Çin'den sonra dünyada ikinci sırada yer almaktadır. Ülkemizde taze fasulye üretimi iller bazında incelendiğinde Samsun İli (67.234 ton) en önemli üretim merkezidir. Karadeniz Bölgesi, ülkemizde taze fasulye yetiştiriciliğinin en fazla yapıldığı bölgelerden birisidir. Bölgede açıkta yetiştiricilikte genellikle sırık ve bodur çeşitler kullanılmaktadır. Son yıllarda kapama olarak yapılan yetiştiricilikte bodur formu çeşitlerin kullanımı yaygındır. Çünkü sırık fasulyede işçilik ve sırık maliyeti yüksek olduğu için bodur formu çeşitler tercih edilmektedir.

İklim İstekleri

Taze fasulye ılık iklim bitkisidir. Bu bakımdan ilkbahar ve sonbahar arasındaki devrelerde rahatlıkla yetiştirilebilir. Fasulye gelişme devresi içinde 20-25 0C arasında sıcaklık ister. 27-32 0C sıcaklıkta çiçeklerini döker ve düşük sıcaklıkta ise gelişme durur. Fazla nemlilik bitkilerin büyümesini durdurur. Hastalıkların kolay gelişmesine sebep olur. Fasulye tohumları, toprak ısısının 20-30oC arasında olduğu zaman en iyi çimlenme göstermektedir. Minimum 10oC toprak ısısı gereklidir. Bodur taze fasulyeler için minimum 10-13o C, sırık taze fasulyeler içinde 14-15oC üzerinde toprak sıcaklığı olması istenir.

Toprak Hazırlığı

Hububat ekili tarlaya taze fasulye yetiştirilmesi düşünülüyorsa, hububat bitkilerinin hasadından sonra anızın sökülüp toprağa karıştırılması amacıyla 5-7 cm derinliğinde sonbaharda sürüm yapılır. İlkbaharda ekimden önce toprak tekrar kaz ayağı ile sürülür ve arkasından diskaro geçirilerek toprak ekime hazır hale getirilir.

Ekim Zamanı

Açıkta taze fasulye yetiştiriciliğinde Mart sonu ve Nisan aylarında ekime başlanır (bölge ekolojik şartları dikkate alınır). Fakat iklim şartlarına göre Mayıs ayının son haftasına kadar kademeli olarak ekim yapılabilir. Örtü altı taze fasulye yetiştiriciliğinde ilkbahar döneminde 1 Mart, Sonbahar döneminde 15 Temmuz-1 Ağustos tarihlerinde tohum ekimi yapılır. Geniş alanlarda bodur taze fasulye yetiştiriciliği yapılan yerlerde sıra usulü mibzerle ekim yapılır. Sıra arası 50-65 cm, sıra üzeri 10-25 cm ve 2-3 cm derinliğe tohum bırakılır. Dekara 5-7 kg tohum ekilir. Sırik taze fasulye yetiştiriciliğinde karışık ekimin yanında (Mısır ile) sırik kullanılarak (söğüt, fındık dalları) yetiştiricilik yapılmaktadır. Sırik taze fasulye yetiştiriciliğinde ocağa 5-7 adet tohum gelecek şekilde ekim yapılır ve ocaklar arası 1m mesafe bırakılır.

Gübreleme

Sırik fasulyeler bodur fasulyelere nazaran topraktan daha fazla besin elementi kaldırır ve toprağın gücünü azaltır. Fasulyeler için tavsiye edilecek tabi ve ticari gübre miktarları her şeyden evvel topraktaki besin maddeleri miktarları ile ilgilidir. Toprak tahlili neticelerine göre ihtiyaç duyulan gübrelerin verilmesi en doğ-ru yoldur. En uygun toprak olarak kabul edilen kumlu-tınlı topraklara birkaç senede bir dekara 2-3 ton olmak üzere yanmış çiftlik gübresi verilir. Dekara 2-5 kg saf azot (N), 4-6 kg fosfor (P₂O₅) ve 3-5 kg potasyum (K₂O) verilmelidir. Çimlenmekte olan tohumlara herhangi bir ticari gübrenin zararının dokunmaması için gübrelerin tohumların ekildiği yerin en az 5cm kadar uzağında ve 7..5 cm derinlikte verilmesi uygundur.

Çapalama

Fasulye tamamen toprak yüzeyine çıkıp 4-5 çift yapraklı olunca ilk çapa yapılır. Bitkilerin dallanma devresinde, çiçek açmadan önce birinci çapadan 2-3 hafta sonra II. çapa yapılır. Çiçeklenme döneminde çapalama işleminden kaçınılmalıdır.

Sulama

Vegetasyon devresinde Taze fasulye bitkisinin su ihtiyacı en az 300-450 mm dir. Bitkiler generatif devrede tam çiçekte iken sulanmamalıdır. Sulama zamanları fidelerde üç yaprakçıklı asıl yaprağın görünmesi sırasında, çiçeklenmeden evvel, meyve tutumundan 10 gün sonra ve hasattan 1 ay önceki devrelerde olmak üzere sulama yapılmalıdır. Sık ve hafif sulama yapılmalıdır. Çünkü taze fasulye sık aralıklarla sulamayı sever, bol sudan hoşlanmaz.

Hastalık ve Zararlılar ile Mücadele

Taze fasulye bitkisi hastalık ve zararlılara karşı çok hassas bir bitkidir. Tohum çıkışından sonra danaburnuna karşı ilaçlı kepek atılmalıdır. Fasulyede görülen belli başlı hastalıklar Antraknoz, Pas hastalığı, Fasulye Mozaik Virüsü, Kök çürüklüğüdür. Bu hastalıklara karşı ilaçlı tohum kullanılmalı ve uygun bir fungisit ile ilaçlama yapılmalıdır. Fasulyede görülen en önemli zararlılar, fasulye böceği (Bruchus),

yaprak bitleri ve kırmızı örümceklerdir. Bunlara karşıda uygun bir insektisit ile mücadele yapılmalıdır.

Hasat

Taze fasulyede hasadın en ideal zamanı; baklaların hakiki çeşit karakterini gösterdiği iriliğin 1/3'nü aldığı devredir. Hasatta gecikme olursa hasat edilen fasulyelerin selülozlaşması neticesinde sertleşmeleri, içindeki danelerin yeme zevkini bozacak tarzda irileşmesi ve bilhassa kılçıklılığın artmasına neden olmaktadır

(Seher Yıldız MADAKBAŞ)